

Ilmasto- ja resurssiviisas Kuopio 2035 - Viksu Kuopio -ohjelma

Kaupunkirakennelautakunta 15.05.2024 § 78
2680/11.00.01/2024

Valmistelijat / lisätiedot:
Ympäristöasiantuntija Minna Julia Kokkonen, puh. 044 718 2148
minna.julia.kokkonen(at)kuopio.fi
Ympäristöpäällikkö Saija Pöntinen, puh. 044 718 5066
Ympäristöjohtaja Tanja Ahonen, puh. 044 718 2141
Ympäristöasiantuntija, energianeuvoja Mari Turunen, puh. 044 718 2870
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

kaupungininsinööri Ismo Heikkinen

Kaupunkirakennelautakunta hyväksyy Ilmasto- ja resurssiviisas Kuopio 2035 -ohjelman ja esittää sen kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi.

Päätös

Merkitään, että ympäristöasiantuntija Minna Kokkonen ja ympäristöpäällikkö Saija Pöntinen liittyivät kokoukseen tämän asian käsittelyn ajaksi.

Merkitään, että kaupungininsinööri Ismo Heikkinen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana. Esittelijäksi vaihtui kiinteistöjohtaja Lauri Lytsy.

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Kuopion ilmasto- ja resurssiviisautsuhjelmalla kaupunki toteuttaa kaupunkistrategiaa sekä sitoumustaan edelläkävijäkuntaverkostossa FISU (Finnish Sustainable Communities). Verkoston kuntien yhteisenä tavoitteena on edistää kuntien elinvoimaa ja hyvinvointia kolmella päätavoitteella: päästöttömyys, jätteenkäsittely ja kestävä kulutuksen taso vuoteen 2050 mennessä. Strategiassaan Kuopio on sitoutunut tavoitteeseen olla hiilineutraali kaupunki vuoteen 2030 mennessä ja kiertotalouden edelläkävijäkaupunki.

Edelläkävijyys edellyttää, että tavoitteissa ollaan kunnianhimoisia ja niissä pyritään jopa korkeampaan tavoitetasoon kuin mitä tasoa lait, muut säädökset tai kansalliset ohjelmat edellyttävät. Valmistelutyössä ohjelman sisältöä on peilattu Sitran Megatrendeihin (2023). Ne ovat auttaneet jäsentämään ohjelman teemoja ja huomioimaan tulevaisuuden ratkaisuja. Ohjelman tavoitteissa on huomioitu kaupunkistrategian lisäksi muut kaupungin sitoumukset ja ohjelmat sekä EU:n ja Suomen valtion säädökset ja strategiset ohjelmat. Lisäksi ohjelmassa on huomioitu maakunnallinen Pohjois-Savon ilmastotiekartta.

Ilmasto- ja resurssiviisautsuhjelma näyttää suuntaviivat hiilineutraalin, ilmastoturvallisen ja kestävä hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämiseksi. Ilmasto- ja resurssiviisautsuhjelma kokoaa yhteen kaupungin muut ilmaston ja resurssiviisautsuhjelman päätavoitteita toteuttavat ohjelmat ja toimii näin erillisten teemaohjelmien sateenvarjona.

Ensimmäinen Kuopion resurssiviisautsuhjelma (kv 11.12.2017 § 72) on ollut voimassa 2018-2024. Kuopion kaupungin ilmastopoliittinen ohjelma 2020-2030 (kv 7.9.2020 § 55) sisältää samoja teemoja ja tavoitteita kuin resurssiviisautsuhjelma. Tämä uusi ilmasto- ja resurssiviisautsuhjelma

korvaa erilliset resurssiviisau- ja ilmastopoliittiset ohjelmat. Ilmastopoliittisen ohjelman osana ollut ilmastonmuutoksen sopeutumisen ja varautumisen toimintasuunnitelma pidetään kuitenkin edelleen erillisenä työkaluna.

Ohjelma sitoo kaupunkikonsernin palvelualueita ja kaupunkikonsernin yhtiöitä. Lisäksi ohjelmassa on vastuutahoina yhteistyötahoja ja -kumppaneita, jotka omalta osaltaan osallistuvat ilmasto- ja resurssiviisautavoitteen edistämiseen. Osallistamisella ja yhteistyöllä on vahvistettu yhteistä tahtotilaa ja sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Valmistelu on tehty laajassa yhteistyössä

Valmistelun alusta alkaen on ollut tärkeää tehdä ohjelma vuorovaikutteisesti. Valmistelussa on hyödynnetty palvelumuotoilun prosesseja ja ohjelman sisältöä on tarkasteltu eri kohderyhmien näkökulmasta. Ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden valmistelussa on osallistettu laajasti asukkaita, sidosryhmiä ja toimielinten edustajia. Syksyllä 2022 järjestettiin kaksi tulevaisuustyöpajaa, yksi toimielinten edustajille ja toinen sidosryhmille, joihin kuului myös kaupungin henkilöstöä. Ohjelman sisältöä on työstetty yli 40 sidosryhmätapaamisessa.

Asukaskyselyllä ja työpajoilla on kerätty laaja tietopohja, jota on analysoitu asiantuntijoiden kanssa ja löydetty olennaiset kysymykset. Näiden pohjalta ideat ovat jalostuneet tavoitteiksi ja toimenpiteiksi yhdessä eri sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa. Ohjelman valmistuttua toteutusta lähdetään tekemään yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Asukaskyselyyn saatiin noin 1000 vastausta. Ohjelman sisällössä on huomioitu asukaskyselyn vastauksissa korostuneet teemat ja toimet. Kyselyn tuloksia hyödynnetään jatkossa vielä tarkemmalla analyysillä eri ikäryhmistä ja kohderyhmistä, ja aineistoa tullaan hyödyntämään ohjelman toimeenpanossa ja viestinnässä.

Valmistelun apuna on toiminut erillinen päivitystyöryhmä. Lisäksi ohjelman ohjausryhmänä on toiminut laaja-alainen resurssiviisausohjelman ohjausryhmä, jossa on laaja edustus kaupunkikonsernin palvelualueilta ja yhtiöistä sekä koulutus- ja oppilaitoksista.

Ohjelman luonnosta on esitelty vanhus- ja vammaisneuvostolle ja nuorisovaltuustolle, joilta saadut kommentit on huomioitu ohjelman sisällössä. Em. toimielimille lähetettiin myös lausuntopyyntö, mutta erillisiä lausuntoja heiltä ei tullut. Ohjelman esittelyä tarjottiin kaikille valtuustoryhmille ja luonnosta esiteltiin ja sisällöstä keskusteltiin ennen toimielinkäsittelyä vihreiden ja keskustan valtuustoryhmissä.

Ohjelman päätavoitteet ja mittarit

FISU-verkoston 11 kuntaa ovat kaikki sitoutuneet samoihin tavoitteisiin, joita seurataan yhteisesti sovitulla indikaattoreilla:

- Ei päästöjä 2050: Kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään vähintään 80 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Indikaattori: Kaupungin alueen kasvihuonekaasupäästöt (kt CO₂-ekv.)
- Ei jätettä 2050: Kotitalousjätteen määrä vähenee ja kierrätysaste nousee saavuttaen 65 % tason vuoteen 2030 mennessä. Indikaattori: Kotitalousjätteen määrä (kg/asukas/v) ja kierrätysaste (%)

- Ei ylikulutusta 2050: Kulutusperäisen hiilijalanjäljen puolittaminen vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. Indikaattori: Kulutusperäinen hiilijalanjälki eli kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästöt (kt CO₂-ekv.)

Näiden lisäksi ohjelma sisältää tavoitteita, mittareita ja toimenpiteitä eri toimialoille ja sektoreille. Tavoitteet ja toimenpiteet on jaoteltu viiteen eri teemakokonaisuuteen, joita ovat:

1. Hiilineutraali ilmastoturvallinen kaupunki
2. Mutkatonta viisasta liikkumista koko Kuopiossa
3. Viksua elämää monimuotoisessa elinympäristössä
4. Kiertotaloudella luonnonvarojen kestävää käyttöä ja elinvoimaa
5. Puhdasta energiaa ja älykkäitä ratkaisuja

Tavoitteille ja toimenpidekokonaisuuksille on nimetty vastuutahot. Lisäksi toteutusta tehdään muiden ohjelmien ja sitoumusten kautta, jotka on erikseen tuotu esille ohjelmassa.

Ohjelman seuranta ja päivittäminen

Kuopion ilmasto- ja resurssiviisausohjelman tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain. Toimenpiteiden toteutumisesta ja käynnistyneistä hyvistä käytännöistä raportoidaan resurssiviisausohjelman ohjausryhmälle ja kaupunginhallitukselle. Kaupunkistrategian menestystekijänä resurssiviisausohjelman toimeenpanoa on seurattu vuosittain osana kaupungin talousarviota, tilinpäätöstä ja toiminnan suunnittelua. Ilmasto- ja resurssiviisausohjelman yksi tavoitteista on kytkeä ilmastotyö jatkossa vielä näkyvämmiin osaksi kaupungin tilinpäätöstä, jotta ilmastotyön vaikuttavuutta voidaan seurata.

Ohjelman ohjausryhmänä on toiminut vuosina 2018-2024 laaja-alainen kaupungin eri palvelualueista ja yksiköistä sekä konserniyhtiöistä ja keskeisistä sidosryhmistä koostuva ryhmä, jonka toimintaa kehitetään edelleen uudella ohjelmakaudella. Tavoitteena on mahdollisimman laaja-alainen ja tavoitteellinen sitoutuminen ja toimien eteneminen, jotta kunnianhimoisiin ilmasto- ja kiertotaloustavoitteisiin voidaan päästä.

Ilmasto- ja resurssiviisausohjelman tavoitteita sekä toimenpiteitä tullaan jatkossa tuomaan paremmin ja avoimemmin esille verkkosivujen kautta. Tämän ohjelman valmistelun ohessa, on valmisteltu myös ns. Ympäristövahti –palvelua, joka auttaa kaikkia kuopiolaisia seuraamaan ajantasaisia tietoja ”viksuista kuopiolaisista teoista” ja siitä, mitä kaupunkikonserni tekee ilmasto- ja resurssiviisauksen edistämiseksi. Sivustolle kootaan myös keskeiset indikaattorit, joten kehitystä on mahdollista seurata niiden avulla jatkossa paremmin.

Kun ohjelman tavoitteita päivitetään, ohjelmamuutokset tuodaan valtuustolle hyväksyttäväksi. Ohjelma päivitetään kaupunkistrategian päivittämisen tai laatimisen yhteydessä. Ohjelmaan voidaan tehdä pieniä tarkistuksia ja päivityksiä toimenpidetasolla vuosittain seurannan yhteydessä ja ne tuodaan esille ohjausryhmässä. Muutostarpeet voivat johtua esimerkiksi toimintaympäristön muutoksista tai toimenpiteisiin liittyvistä tarkentavista muutoksista, joita ei ole ollut ohjelman valmistelun aikana tiedossa. Ohjelman tarkistus tehdään myös, kun uusia EU:n direktiivejä tai valtakunnallisia säädöksiä valmistuu, kuten ohjelman valmistelun aikana käynnissä olleet EU:n

energiatehokkuusdirektiivi, kansallinen kiertotalousohjelma, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma ja kestävien hankintojen green deal sitoumukset.

Vaikutusten arviointi

Erillinen vaikutusten arviointi liitteenä.

Liitteet

Ilmasto- ja resurssiviisas Kuopio 2035 – Viksu Kuopio -ohjelma
Vaikutusten ennakoarviointi